

**QORTI TAL-APPELL
(Sede Inferjuri)
Ghawdex**

**Onorevoli Imhalled Dr. Joanne Vella Cuschieri
B.A. Mag. Jur. (EUR. LAW.), LL.D.**

**Appell numru: 3/2023 JVC
Wara sentenza tal-Arbitru
Datata 21 ta' Awwissu, 2023 fl-ismijiet:**

Anthony Said (KI Nru 83249G)

vs.

Direttur Generali tas-Sigurta' Socjali

Illum 8 ta' Lulju, 2024

Il-Qorti

1. Illi dan huwa appell minn decizjoni tal-Arbitru datata 21 ta' Awwissu, 2023 fejn gie kkunsidrat u deciz kif isegwi:

'Il-partijiet qablu li dan l-appell ghandu jinstema mal-appell iehor f'isem Maria Dolores Said bir-referenza UMP 88/22 u DSS 205/22

Ikkonsidera

Illi dan l-appell jittratta dwar decizjoni tad-Dipartiment li jintalab ir-refuzoni tal-pensjoni tal-eta' li thallset lill-appellanta wara li rrizulta li bieghet proprjeta' li ma gietx dikjarata.

Illi mix-xhieda u dokumentazzjoni prodotta rrizulta li mill-investigazzjoni li ghamel id-Dipartiment r-ragel tal-appellanta (Anthony Said) biegh proprjeta' li s-sehem tieghu kien ta' EUR61,145.82 liema bejgh qatt ma gie dikjarat mill-appellanti lid-Dipartiment kif hu obligat li ssir u dan b'effett mit-30 ta' Marzu 2013 meta sar il-bejgh.

Irrizulta wkoll li f'Marzu 2014 r-ragel tal-appellanti nforma lid-Dipartiment li l-flus mill-bejgh tal-proprjeta' ma kienx ddeposithom il-bank ghaliex kellu xi xogholijiet x'jaghamel fid-dar. Jigifieri f'Marzu tal-2014 id-Dipartiment kien mgharraf b'dak li ghamel r-ragel tal-appellant u dan kuntrarju ghal dak li kiteb fir-risposta tieghu tal-appell datat 30 ta' Awwissu 2022. Irid jinghad li din id-dikjarazzjoni b'ebda mod ma tirifletti dak li qal fl-affidavit tieghu u anke waqt ix-xhieda Alvin Spiteri Debono. L-arbitru jaqbel mad-Dipartiment li dan l-affidavit ma giex accettat tenut kont ukoll li sar fl-2021.

Irid jinghad li mill-files dipartimentali relattivi d-Dipartiment ma jidhirx li kellu hegga biex investiga dan il-kaz ghaliex kien biss fl-2021 li kkonkluda dan ix-xoghol u hareg id-decizjoni tieghu li minnha hemm appell odjern. Dan huwa nuqqas serju tad-Dipartiment li ma

ghandux jbaghti l-appellant u l-mara tieghu. Ghalhekk i-dipartiment ma jistax jippretendi li jigbor l-ammont kollu mill-5 ta' April 2013 meta l-appellant kien diga' nforma lid-Dipartiment sa mis-sena 2014 imma d-Dipartiment dam ben seba (7) snin biex johrog decizjoni.

L-arbitru sema' t-trattazzjoni tal-partijet fen gabu l-argumenti taghhom favur il-posizzjoni ta' kull naha.

Ghal dawn il-motivi l-appell ta' Anthony Said qed jigi milqugh parzjalment fis-sens li rrizulta li d-Dipartiment kien diga' jaf bil-bejgh sa minn Marzu 2014 u ghalhekk in-nuqqas li ma procediex b'mod efficcjenti huwa unikament tort tal-istess Dipartiment u ghalhekk ghandu dritt jigbor biss il-hlas zejjed ghall-perjodu mill-15 ta' April 2017 sall-22 ta' April 2019.'

2. Illi s-sentenza appellata nghatat wara li l-appellat kien informa lill-appellant permezz ta' ittra datata 10 ta' Jannar, 2022 (esebita a fol. 84 tal-process) li kien irrizulta li thallas zejjed is-somma ta' €25,347.32 fil-Pensjoni tal-Eta li rcieva mid-Dipartiment ghall-perjodu mis-6 ta' April, 2013 sat-22 ta' Frar, 2019 u dan minhabba bejgh ta' proprjeta'. Gie wkoll infurmat li l-hlas zejjed kien ser jitnaqqas bir-rata ta' 10 % mill-pensjoni tal-eta tieghu.

3. Rat li l-appellant intavola appell quddiem l-Arbitru kontra dik id-decizjoni fejn sostna kif isegwi:

a 'Assolutament ma hux minnu li sar xi hlas zejzed mid-dipartiment stante illi ghalkemm huwa minnu li sar bejgh ta' propjeta provenjenti mil-wirt f'xi zmien u mhux necessarjament f dan il-perjodu li qed jigi indikat;

b Illi huwa kien avza id-dipartiment b'dan il-bejgh tant li skond id-dokumenti hawn annessi u mmarkati dok B, fil-fatt tnaqqaslu l-beneficji fis-snin imsemmija. Ghalhekk la darba sar it-tnaqqis ma hux lok li jerga' jitnaqqas mil-gdid il-beneficju li jircievi.

c Illi minghajr pregudizzju ghas-suespost f'dak il-perjodu l-appellant ma kellux assi li jeccedu t-threshold izda fil-fatt kien midjun lejn terzi, fosthom Alvin Spiteri Debono fl-ammont ta' €41,000 u dan kif jidher fuq id-dokument hawn anness u mmarkat dok C.'

4. Rat li d-Direttur appellat irrisponda ghal dak l-appell kif isegwi:

'Illi l-appellant kien u ghadu beneficjarju tal-Pensjoni ta' l-Eta' mhux Kontributorja (AP).

Illi dan l-appell jikkoncerna ammont ta' hlas zejzed ta' €25,347.32.

Illi minn investigazzjoni tad-Dipartiment irrizulta li l-appellanti fit-30 ta' Marzu 2013, kien involut flimkien ma terzi fil-bejgh ta' propjeta' u cioe' "100, Triq il-Hamri, Ghajnsielem' ghall-valur ta' €157,960; illi fl-istess kuntratt hem innizzel illi sehem l-appellant minn tali bejgh kien

ta' €61,145.82; illi dan il-bejgh qatt ma gie iddikjarat mill-appellanti mad-Dipartiment kif hu kien obligat li jaghmel; illi ghalhekk id-Direttur Generali ma setax ikun sodisfatt li l-appellant ma kellux kapital li jeccedi l-iskala stabbilita u dan b' effett mit-30 ta' Marzu 2013.

Illi ghalhekk fl-10 ta' Jannar 2022, id-Dipartiment talab lill-appellant biex jirrifondi l-ammont imsemmi aktar il-fuq li jkopri l-perjodu bejn is-6 t' April 2013 u t-22 ta' Frar 2019.

Illi dan l-appell ma jqanqal ebda punt ta' ligi jew principju ta' mportanza, u ghalhekk, ghandu jigi michud.'

4. Rat illi Anthony Said appella mid-decizjoni tal-Arbitru fejn jelenka l-fatti skont hu kif isegwi u jqajjem aggravju wiehed:

'Illi l-appellant huwa pensjonant.

Illi huwa obligat li jaghti kull informazzjoni dwar id-dhul tieghu. Illi dana huwa ghamlu kiemm minn rajgh u kif ukoll kull darba li gie mitlub.

Illi l-ilment tal-appellat jittratta kuntratt li gie ippublikat f' Marzu 2013.

Ili dan il-kuntratt tat-30 ta' Marzu 2013 kien kuntratt li permezz teghu Anthony Said, ir- u ohrajn kien bieghu propjeta provenjenti min wirt u ghalhekk propjeta parafernali ta' Anthony Said.

Illi mill-atti ghandu jirrizulta illi d-dipartiment kien fil-fatt konsapevoli ta' dan il-kuntratt minn Anthony Said tant li f'April 2014 hemm notament fil-process li d-dipartiment indaga mal-imsemmi Anthony x'ghamel bir-rikavat tal-kuntratt. Ara minuta 26.

Illi l-appellanta thossha aggravata bis-sentenza tal-arbitru.

Illi l-aggravju tal-appellanta huwa car u manifest u jikkonsisti fis-segwenti:

1. L-ewwel aggravju

Illi l-ewwel aggravju huwa car u manifest u jikkonsisti fil-fatt illi ghalkemm irrizulta ghal arbitru illi ir-ragel tal-appellanta kien fil-fatt ddiskuta mad-dipartiment ir-rikavat tal-bejgh derivanti mill-kuntratt tant li qal li, 'Irrizulta wkoll li f'Marzu 2014 r-ragel tal-appellanti nforma lid-Dipartiment li l-flus mil-bejgh tal-propjeta ma kienx ddepozitahom il-bank ghaliex kellu xi xoghlijiet x'jaghamel fid-dar. Jigifieri f'Marzu 2014 id-dipartiment kien mgharraf b'dan li ghamel ir-ragel tal-appellanti" u minkejja dan l-gharfien xorta wahda ippenalizza lill-appellant.'

L-appellant ghalhekk talab li din il-Qorti tirrevoka u tannulla is-sentenza tal-arbitru tal-21 ta' Awwissu 2023 limitatament fejn ordnatlu jhallas lura lid-dipartiment il-hlas zejjed ghall-perjodu mill-15 ta' April 2017 sal-22 ta' April 2019, u tikkonfermaha fil-bqija.'

5. Illi permezz tar-risposta tieghu d-Direttur jsostni kif isegwi:

'Illi minkejja li l-appellant issostni t-tezi tieghu abbazi tal-fatt li irrizulta wkoll li f'Marzu 2014 informa lid-Dipartiment li l-flus mill-bejgh tal-propjeta ma kienx ddepozitahom il-bank ghaliex kellu xi xogholijiet x'jaghamel fid-dar.' Din it-tezi mhu xejn ghajr dikjarazzjoni li inzamm ammont ta' flus kontanti fir-residenza tal-appellanti sabiex ma jirrizulta xejn fil-bank u minkejja l-emfazi ta din it-tezi, ma ngabix il-prova fix intefaq l-ammont ta' €61,145.82 perceput fl-2013. L-unika prova kienet dikjarazzjoni guramentata ta' certu Alvin Spiteri Debono li permezz taghha jiddikjara li kien ta b'self lill-appellant l-ammont ta' €41,000 izda li fuqha hemm zewg dati inkonsistenti ghax filwaqt li d-dikjarazzjoni hija datata 29 t'April 2021, tidher li giet mahlufa qabel u cioe' fit-08 ta' Mejju 2020. Di fatti fid-decizjoni tieghu l-Arbitru qabel mad-Dipartiment li din id-dikjarazzjoni ma kellha qatt tkun ammissibbli tenut kont li kienet saret fl-2021 u cioe' d-data wara l-perjodu ta' rifuzjoni (bejn is-06.04.13 u it-22.02.19) li qieghed jitlob l-appellat.

6. Illi wiehed irid jzomm quddiem ghajnejh li t-test tal-mezzi huwa stabbilit fil-Ligi u mhux diskrezzjonali u ghalhekk l-Arbitru ma kellu ebda alternattiva ghajr li jimxi mal-parametri li tistabilixxi l-Ligi u gialadarba dawn jeccedu u l-kalkolu ibbazati abbazi tal-istess parametri kien korrett ghallura l-Arbitru ma kellux alternattiva ghajr li jikkonferma d-decizjoni tad-Direttur Generali Sigurta' Socjali.'

Id-Direttur appellat talab ghalhekk li din il-Qorti tichad l-appell odjern.

6. Semghet it-trattazzjoni tal-avukati tal-partijiet u konsegwentement l-appell gie differit ghad-decizjoni.

7. Rat l-atti kollha tal-appell kif ukoll tal-arbitru.

Konsiderazzjonijiet

8. Illi mill-kopja tal-process tad-Dipartiment esebita fl-atti, partikolarment mill-kopja tal-minuti tal-istess a fol. 23 et seq tal-process jirrizulta li verament id-Dipartiment kien ilu nformat bl-introjtu mill-kuntratt ta' bejgh tal-proprjeta' immobbli mill-anqas sa minn Marzu 2014 (ara minuta numru 22). Il-Qorti rat ukoll li permezz tal-minuta numru 31 li saret f' April, 2014 intalab sabiex ir-rata mhallsa lill-appellant tigi riveduta. Nonostante dan kien biss fis-sena 2017 li fil-minuti jigi dikjarat li l-kaz gie rivedut (ara minuta numru 36). Wara

dan kien biss fis-sena 2022 li d-Dipartiment deherlu li ghandu jaghti kwantifikazzjoni ta' dak li suppost thallas zejjed u jinforma lill-appellant bid-decizjoni tieghu li kellha tithallas lura is-somma ta' €25,347.32. Konsegwentement intbaghtet l-ittra datata 30 ta' Awwissu, 2022 (fol. 65) li permezz taghha l-appellant gie nformat bid-decizjoni ta' Direttur Generali tas-Sigurta Socjali appellata u cioe' disa' (9) snin wara li sar il-kuntratt in kwistjoni u tmien (8) snin wara li d-Dipartiment kien nformat bl-ezistenza tieghu u bil-pretensjoni tal-appellant li huwa kien zamm il-flus sabiex ihallas xi spejjez.

9. Illi b'referenza ghar-risposta tad-Direttur appellat, verament din il-Qorti tqis li l-versjonijiet tal-appellant tul is-snin jistghu jidhru xi ftit kunfliggenti ghaliex lura fis-sena 2014 huwa sostna li zamm il-flus sabiex ihallas xi spejjez fid-dar filwaqt li permezz ta' affidavit li sar fis-sena 2021 gie dikjarat minn terz Alvin Spiteri Debono li kienet dovuta lilu s-somma ta' €41,000 mill-appellant liema somma nghata lill-appellant fuq tul ta' zmien u thallset lilu wkoll fuq tul ta' snin mill-appellant. Ghandu jinghad izda li dawn il-versjonijiet mhux neccessarjament jikkontradixxu lil xulxin ghaliex facilment setghu jikkonkorru z-zewg ragunijiet sostnuti mill-appellant anki in vista tat-trapass ta' numru ta' snin bejn il-kuntratt in kwistjoni u z-zmien effettiv li d-Direttur intimat iddecieda li jirrevedi l-kaz u finalment jiehu decizjoni. Li hu cert hu li verament l-appellant zamm il-flus hu ghaliex ma dahlux il-bank izda l-appellant ma prezentax prova ta' rcevuti dwar l-ispejjez li jallega. Il-Qorti izda tirrileva li ghalkemm

verament l-appellant kellu l-obbligu li jressaq tali prova wiehed ma jistax ma jikkunsidrax il-fatt li dawn il-provi minghandu ntalbu mid-Dipartiment bosta snin wara. In oltre l-Qorti ma tistax tllum lill-appellant li pproduca l-affidvair ta' Alvin Spiteri Debono fis-sena 2021 stante li kien f'dak iz-zmien li huwa ntab jipprovdi l-istess u mhux qabel.

10. Illi minn analizi tal-provi fl-atti din il-Qorti tqis li n-nuqqasijiet da parti tad-Direttur appellat li dam snin twal sabiex jinvestiga u jiehu decizjoni dwar il-kaz tal-appellant jqajjem bosta dubji dwar jekk hux minnu li l-appellant abbuza mis-sistema jew altrimenti hux biss vittma tas-sistema li damet snin twal sabiex investigat il-kaz tieghu. Il-Qorti rat mill-atti li l-appellant kien ilu snin twal jibbenefika mill-beneficji sociali anki minhabba mard u rat mix-xhieda ta' Alvin Spiteri Debono li s-sitwazzjoni tal-appellant qatt ma kienet wahda facli tant ukoll li ghandu tifel b' disabilita'. F'dawn ic-cirkostanzi l-Qorti tqis li l-versjoni moghtija mill-appellant li l-flus li dahlu mill-bejgh tal-immobbli in kwisjtoni mill-ewwel intefqu fi spejjez fid-dar u f'dejn dovut lil terzi hija dik veritiera b'dana li allura kellu jigi konkluz li hu jissodisfa t-test tal-mezzi u mhux ifallih. Tant hu hekk li mart l-appellant fis-sena 2017 issodisfatt mal-istess dipartiment it-test tal-mezzi u bdiet tinghata hi ukoll il-pensjoni tal-eta u konsegwentement il-pensjoni kontributorja. Dan nonostante li d-Dipartiment kien ilu snin infurmat bil-kuntratt u l-introjtu in kwistjoni. Jekk mhux hekk allura din il-Qorti bilfors ikollha tahseb li d-Dipartiment mhux qed jaghmel xoghlu sew biex

minn naha lill-mart l-appellant qiesha li tissodisfa t-test tal-mezzi u minn naha l-oħra ma ndunax li r-ragel tagħha kellu l-kaz tiegħu qed jigi nvestigat.

11. Illi in oltre din il-Qorti ma fehmitx il-bazi legali li applika l-Arbitru meta ddistingwa bejn is-snin precedenti għas-sena 2017 u mis-sena 2017 'il quddiem għal dak li huwa hlas anki għaliex mid-dokumenti ešebiti, fuq kollox, jidher li fis-sena 2017 u snin susegwententi għal xi raguni l-appellant ippercepixxa anqas beneficcji mis-snin ta' qabel.

12. Illi din il-Qorti tqis li la darba rrizultaw nuqqasijiet serji da parti tad-Direttur fl-investigazzjoni tal-kaz odjern partikolarment id-dewmien mhux gustifikat li pogga lill-appellant f'posizzjoni zvantaggata li wara hafna snin kellu jiprovdi evidenza dwar dak li sehh diversi snin qabel, allura dawn in-nuqqasijiet certament ma jistghux ma jingħatawx l-importanza li haqqhom tant li jimminaw il-pretensjoni kollha tad-Direttur u mhux biss parti minnha.

13. Illi għalhekk għar-ragunijiet suesposti l-Qorti tqis li d-decizjoni tad-Direttur appellat li jitlob il-hlas lura tas-somma ta' €25,347.32 f'beneficcji soċjali perċepiti mill-appellant mihiex legalment u fattwalment gustifikata u ser tghaddi sabiex tilqa' l-appell odjern.

Decizjoni

Ghaldaqstant ghar-ragunijiet kollha suesposti, din il-Qorti tghaddi sabiex taqta w'tiddeciedi l-appell odjern billi tilqa' l-aggravju u l-appell tal-appellant u tirrevoka u tannulla s-sentenza tal-arbitru tal-21 ta' Awwissu 2023 limitatament fejn ordnat lill-appellant ihallas lura lid-Dipartiment il-hlas zejzed ghall-perjodu mill-15 ta' April 2017 sal-22 ta' April 2019 u tikkonfermaha fil-bqija.

Bl-ispejjez fic-cirkustanzi minghajr taxxa bejn il-partijiet.

Imhalled Dr. Joanne Vella Cuschieri

Assistent Registratur